

- erlingr@vl.no
- tlf: 22 310 428

kronikk

Torleif Elgvin, f. 1950 er teolog og religionshistoriker. Fra 1992 medlem av det internasjonale forskerteamet som har publisert Dødehavsrullene. Tok i 1998 Ph.D. om Dødehavsrullene ved det hebraiske universitet i

Jerusalem. 1986-93 rektor ved Caspari-senteret i Jerusalem. Fra 1997 lektor og førsteamanuensis ved Frikirkens teologiske høyskole, fra 2004 førsteamanuensis ved Høgskolen i Staffeldtsgate.

DØDEHAVSRULLENE

Mytene om Jesus

I dag er det 60 år siden Dødehavsrullene ble funnet. Samtidig kommer nye påstander om at tekstene inneholder revolusjonerende kunnskap om Jesus og kristendommen, som kirken har prøvd å holde nede.

I januar i fjor kom *Kampen om Dødehavsrullene* ut på norsk på Bazar forlag, en bok parhestene Michael Baigent og Richard Leigh ga ut på engelsk i 1991, og der de påsto at katolske komplott hadde blokkert publiseringen av flere Dødehavsruller. Ifølge forfatterne ville skriftene fra Dødehavet gitt radikalt nytt lys over Jesus og urmenigheten og korrigerer sentrale elementer i Det nye testamentet. Det var frimodig å utgi denne boken uforandret på norsk i 2006, kun med et nyskrevet etterord. I 2006 hadde alle Dødehavsrullene vært åpent kjent i ti år uten at nytestamentet var havnet i skammekroken. Bibeloversetter Anders Aschim kommenterte i Klassekampen: «Hvis kjøpmannen på hjørnet hadde tilbudt meg varer som var like utgått på dato, ville han blitt anmeldt av Mattilsynet.»

I 2004 ga Bazar ut Dan Browns bestseller *Da Vinci-koden*, og de fulgte opp med Browns kanskje viktigste inspirasjonskilde: Baigent, Leigh og Lincolns Hellig blod, hellig gral (fra 1982/1996). I fjor fortsatte Michael Baigent å skrive om kirkelig tildekking av den 'egentlige historien' med *The Jesus Papers. Exposing the Greatest Cover-up in History*. Sist uke forelå den på norsk med tittelen *Jesusdokumentene*. Et kritisk blikk på kristendommens historie, som ble omtalt i Vårt Land 19. februar.

Denne boken er langt på vei de tidligere bøkene i ny innpakning: Jesus var en av mange visdomslærere med røtter i Egypt. Når han forkynte om himmelriket proklamerte han en hemmelig lære om å krysse grensen til det egypterne kalte «det hinsidige» og grekerne «underverdenen» (s. 254). Baigent kjenner en israeler som rundt 1970 fant to arameiske papyrusbrev fra år 34 i Gamlebyen i Jerusalem. Der skriver Jesus selv til øverstepresten at han ikke er guddommelig, men at andre kan bli like fylt av Guds ånd som han og slik bli «Guds sønner» også de (s. 280-81).

Jesus ble bedøvet på korset og tatt skindød ned derfra. Han ble så smuglet ut av Jerusalem av Josef fra Arimatea og slo seg ned som lærer i Egypt sammen

med Maria Magdalena, fikk barn med henne og fortsatte antakelig karrieren i Gallia (s. 120-25, 131-43, 275-77). Når evangelisten Matteus forteller om Jesu tidlige barndomsår i Egypt, bekrefter han Baigents tese om at Jesus gikk i lære hos egyptiske vismenn. Men evangelistenes beretninger om Jesu oppvekst i Nasaret er dekkhistorier som vil kamuflere hans lange opphold blant egyptiske vismenn. Det skal nemlig ikke finnes noe bevis for at landsbyen Nasaret eksisterte på Jesu tid (s. 146). Baigent vet tydeligvis ikke at ifølge arkeologene ble Nasaret grunnlagt i 1. århundre. f.Kr.

Ifølge Baigent vokser den ortodokse kirkelige tradisjonen om Jesu soningsdød og oppstandelse fram for å undertrykke den sanne Jesus-historien. Kirkens lære ble først formet fra slutten av det første århundre og fremover (s. 84, 89). Det er den galliske kirkefader Ireneus som rundt år 170 opphøyer Jesus til Guds Sønn og evig Skaper.

Den virkelige historien om Jesus, hans ekteskap og hemmelige lære ble likevel ikke glemt. Thomasevangeliet, Judasevangeliet og andre gnostiske evangelier tok vare på den, likeså katarer (en tidlig-protestantisk bevegelse) som ble forfulgt av inkvisisjonen på 1100 og 1200-tallet (s. 24, 106-117). Ekte dokumentasjon på den sanne historien dukket opp igjen i Frankrike i 1891. Den katolske kirke fikk kjennskap til dokumentene som viste at Jesus fortsatt levde i år 45 (s. 21-33, 277), men sørget for at dokumentene forsvant.

Dødehavsrullene hentes på nytt fram av Baigent som belegg for denne radikale omskrivningen av urmenighetens historie. Han hevder fortsatt at skriftene fra Qumran er tidlige kristne dokumenter som avslører falskheten i den senere ortodokse kirkelige teologi (s. 256, 273). Baigent nevner ikke at jødiske og kristne forskere, med støtte i C-14-dateringer av pergamentet dokumentene er skrevet på, samstemt tidfester tekstene til tiden før Jesus sto fram.

Baigent finner ikke andre sannhetsvitner for sine påstander enn sin egen ut-

daterte *Kampen om Dødehavsrullene*, enkelte utdrag fra den franske forskerens Dupont-Sommers bok om esseerne fra 1959, og den gamle ridder Robert Eisenman («en historiker som er spesialist på Dødehavsrullene», s. 73). Baigent vil ikke finne én Dødehavsforsker (jødisk, kristen eller agnostiker) som i dag støtter Eisenmans spekulative teser. Siste halmstrå er en Dødehavstekst som taler om en kommende hersker som skal kalles «Guds sønn» (s. 267-71). Ifølge Baigent vil denne teksten punktere kirkens myte om at tittelen «Guds sønn» utelukkende ble brukt av Jesus i jødedommens verden. Men Baigent vil ikke finne én bibelforsker fra den siste generasjon som har tenkt slik. Derimot vil en norsk doktoravhandling som kommer om kort tid bekrefte at «Guds sønn» i denne teksten betegner en gudfiendtlig antijødisk fyrste (en «anti-krist»), og dermed passer dårlig i Baigents arsenal.

Med støtte i Dødehavsrullene tolker Baigent Jesus og disippelflokken som seloter, frihetskjemper i opposisjon til romerne og Herodes-dynastiet (s. 38-40, 52-54). Men selotene er samtidig prestelige saddukeere. Dødehavsrullene skal være skrevet av seloter og saddukeere (s. 50, 162), noe som passer dårlig med hans tese om jødekristent opphav for Dødehavstekstene. For bibelforskere og historikere er enige om at saddukeerne, øversteprestens parti, sto på kollisjonskurs med Jesus og den første jødekristne menighet, mens de var kritiske til selotenes opprørske holdning til romerne.

Flere historiske merkverdigheter dukker opp underveis. Under Jerusalems beleiring i år 70 skal rabbineren Johanan bein Zakkai ha utropt romernes øverstkommanderende Vespasian (som snart skulle bli keiser) til å være Stjernesønnen og Messias. Fotnoten s. 314 viser til Robert Eisenman og tilføyer «kilden oppgis å være Abot de Rabbi Nathan 4.5.»

I virkeligheten sier denne rabbinske bibelkommentaren at Johanan forkynte at Vespasian skulle innta Jerusalem og tempelet, ikke at han skulle være Messias. Men ifølge Baigent var det så viktig

for Vespasian å oppfylle Messiasprofetien fra 4.Mos 24, at han sørget for å utrydde alle gjenværende ætlinger av kong David (s. 61-65).

På s. 69-70 blander forfatteren sammen keiserne Vespasian (69-79) og Hadrian (117-138). Han påstår at det var Vespasian som bygget og omdøpte Jerusalem til Aelia Capitolina, en by som ble forbudt for jøder. Men historikerne kan fortelle at det var Hadrian som gjennomførte dette i årene 130-132.

Selv for en ihuga leser som skulle dele Baigents antikirkelige holdninger vil det være vanskelig å finne en rød tråd i boken. En messiansk romersk keiser blandes med selotiske Jesustroende, seksualfiksert gnostiske, katolsk inkvisisjon og egyptiske og greske mysterier. Leseren går seg vill i egyptiske pyramider og forbudte huler i Italia og Lilleasia og strever med å se hvordan de gir nytt lys om Jesus.

Baigents logikk ville bli lettere å forstå om leserne visste hvilke andre hypoteser han er tilhenger av. I sin bok *Ancient Traditions: Mysteries in Ancient and Early History* avviser han Darwins evolusjonsteori og regner med at flygeøgler og dinosaurer fortsatt kan leve i Afrikas jungel. Menneskeslekten skal være mange millioner år gammel, fordi fossilfunn viser at mennesker trakk på trilobitter som den gang fortsatt levde. Pyramidene og sfinksen er tusenvis av år eldre enn arkeologene påstår, og vår kultur kan stamme fra Atlantis. Sjelene reinkarneres og den sanne visdom (i dag som i oldtiden) baserer seg ikke på tro, men på en direkte innvielse i gamle mystiske sannheter.

Frimodighet har stor lønn, heter det i Hebreerbrevet. Baigent og Bazar har stor frimodighet når de fortsetter å kolportere slikt vås, og utgir det som resultatene av iherdig forskningsinnsats. Kanskje det fortsatt gir forlag og forfatter en viss lønn i kroner og dollar. Noen belønnende anerkjennelse fra historikere og seriøse lesere bør de ikke vente seg.

Torleif Elgvin